

Jatkokurssin pedagoginen tehtävä

Natalija Sari Dakovic, lifentrix@gmail.com , taidekerho

Inklusiivinen pedagogiikka käytännössä: Pohdintoja työstä taidekerhoissa

Tietyn tapauksen tai tilanteen erittelyn sijaan, päätin kirjoittaa tässä esseessä monipuolisesta työympäristöstäni ja siitä, miten inklusiivinen pedagogiikka on ollut keskeinen elementti koko matkallani. Transnaisena, näkökulmani inklusiivisuuteen muovautuu myös omien kokemusteni kautta. Tämä osa identiteettiäni vaikuttaa siihen, miten suunnistan maailmassa ja miten toimin työssäni. Se on syventänyt ymmärrystäni inklusiivisuudesta, empatiasta ja siitä, kuinka tärkeää on luoda turvallisia ja kunnioittavia tiloja, joissa jokainen lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi.

Olen ollut iloisesti yllättyneenä ja syvästi inspiroitunut siitä moninaisuuden rikkaudesta, johon olen törmännyt pitäessä taidekerhoja kouluissa. Ryhmissäni on lapsia erilaisista kulttuurisista, uskonnollisista ja kielellisistä taustoista, eri ihonvärejä ja etnisyyksiä, erilaisia sukupuoli-identiteettejä ja seksuaalisia suuntautumisia, joita lapset vasta muodostavat ja ilmaisevat, sekä neurodivergenssi kirjoon kuuluvia lapsia. Koska olen kohdannut tällaista moninaisuutta työssäni, haluan tietoisesti luoda yhdessä muiden kanssa tiloja, jotka ovat kutsuvia, merkityksellisiä ja hedelmällisiä kaikille. Näen tämän moninaisuuden voimakkaana mahdollisuutena, erityisesti taidekerhoissa, joissa taide itsessään luonnollisesti tarjoaa tilaa identiteetin ja inklusion teemojen tutkimiselle.

Olen tullut työssäni siihen tulokseen, että tehokkaimmat tavat luoda näitä inklusiivisia ympäristöjä ovat taiteen ja itseilmaisun kautta sekä niiden yhteyksien ja suhteiden kautta, joita rakennamme lasten kanssa työskennellessämme. Näkökulmaani vaikuttaa vahvasti myös intersektionaalisen feminismin viitekehys. Pidän välttämättömänä tunnustaa, kuinka kokemuksemme muovaavat risteävät identiteetit – rotu, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, kulttuuri, uskonto, neurodivergenssi, vammaisuus sekä myös taloudellinen asema. Vaikka jokainen näistä vaikuttaa elämäämme eri tavoin, uskon myös sellaisten inhimillisten lankojen etsimiseen, jotka yhdistävät meitä kaikkia.

Työssäni pyrin näkemään jokaisen lapsen yksilönä, kategorioiden ulkopuolelta, ja löytämään sekä vaalimaan yhtäläisyyksiä välillämme, samalla kun tunnustan ja kunnioitan erojamme.

Kuten aiemmin mainitsin, luottamuksellisen suhteen rakentaminen jokaiseen lapseen on työni kulmakivi. Luottamus rakentuu ajan myötä, ei suurten eleiden kautta, vaan lukemattomissa pienissä hetkissä. Samaistuin vahvasti Raisa Cacciatorin luennolla esiteltyyn käsitteeseen "pisara puuttuminen" – varhaiseen, pieniin asioihin puuttumiseen ennen kuin ongelmat kärjistyvät. Tämä proaktiivinen lähestymistapa on auttanut minua ohjaamaan luokkieni dynamiikkaa ja ilmapiiriä lempeillä, yhteistyöhön perustuvilla tavoilla.

Tästä esimerkkinä oli tilanne, jossa havaitsin lasten alkavan käydä levottomiksi. Sen sijaan, että olisin odottanut tilanteen kärjistyvän kaaokseksi, pyysin kaikkien huomiota esittääkseni kysymyksen, kun tila oli vielä vastaanottavainen. Kaisa Vuorisen luennosta inspiroituneena esitin ryhmälle henkilökohtaisen kysymyksen: "Mikä on teille tärkeää elämässä juuri nyt?" Tämä ohjasi huoneen energian uudelleen merkityksellisellä tavalla. Koska kysymys kosketti jotain henkilökohtaista, lapset vastasivat keskittyneesti ja uteliaasti. Ryhmän ilmapiiri muuttui pohdiskelevaksi. Koskettavinta oli, että useimmiten toistuva vastaus oli "perhe" – se oli lapsille kaikkein tärkeintä. Tämä oli herkkä muistutus siitä, mikä lapsille todella merkitsee heidän elämässään. Tämän lähestymistavan keskeinen huomio on virittäytyminen ryhmädynamiikan pieniin hetkiin – joskus ilmapiiriin vaikuttamiseen ei tarvita paljon, jos on "tarkkaavainen". Toinen keskeinen huomio on proaktiivisuus reaktiivisuuden sijaan.

Toinen esimerkki, joka kuvastaa inklusiivisen lähestymistapani ydintä, oli taidetehtävä, jonka kehitin ja josta kirjoitin viime vuoden kurssin aikana – Pedagogisen toiminnan perusteet lasten ja nuorten harrastustoiminnassa: oman voimaeläimen piirtäminen. Ajatuksena oli tarjota lapsille leikkisä ja mielikuvituksellinen tila ilmaista osia itsestään, mikä saattaa tuntua vähemmän haavoittavalta, koska ilmaisu heijastetaan kuvitteelliseen eläimeen. Tästä tehtävästä syntyneet keskustelut olivat oivaltavia, henkilökohtaisia ja usein hyvin koskettavia. Tällaiset aktiviteetit yhdistettynä ei-hierarkkiseen opetustyyliin – työskennellen lasten tasolla ja piirtäen heidän kanssaan – ovat mahdollistaneet

luonnollisemman ja vastavuoroisen suhteen muodostumisen. Uskon, että kun lapset tuntevat, että olet "heidän kanssaan" etkä "heidän yläpuolellaan", he avautuvat todennäköisemmin ja luottavat.

Lopuksi haluaisin jakaa muutamia pieniä mutta erityisiä hetkiä, jotka ovat jääneet mieleeni – välähdyksiä ilosta, yhteydestä ja luovuudesta, jotka tekevät tästä työstä niin merkityksellistä.

Ensimmäinen on valokuva joukosta värikkäitä origameja, joita lapset tekivät Espoon kansainvälisessä koulussa.

Oli jotain todella koskettavaa siinä, kuinka jokin iloinen asia toi meidät kaikki yhteen.

Toinen on muotokuva minusta, jonka oppilas maalasi Veromäen koulussa.

Tämä ele kosketti minua syvästi, koska se oli hetki, jolloin tunsin tulevani nähdyksi ja arvostetuksi työssäni. Juuri tällaiset hetket muistuttavat minua siitä, että vaikka emme aina tunne sitä, roolimme kerhonohjaajina on erittäin tärkeä. Tällaiset hetket pitävät minut kiinni tässä työssä ja tekevät minut onnelliseksi tehdä sitä. Ne muistuttavat minua siitä, että inklusio ei ole vain jotain, mihin pyrimme rakenteellisesti, vaan jotain, joka eletään ja tunnetaan yhteyden lämmössä, jaetussa luovuudessa ja jokapäiväisessä ystävällisyydessä, joka voi kasvaa luottamuksellisissa tiloissa.

LÄHTEET:

Cacciatoren, R. (2025). Pedagogisen toiminnan jatkokurssi -Inklusiivinen pedagogiikka ja lapsen tuen tarpeet harrastustoiminnassa PEDAJATKO2-KEVÄT2025

Vuorisen, K. (2025). Pedagogisen toiminnan jatkokurssi -Inklusiivinen pedagogiikka ja lapsen tuen tarpeet harrastustoiminnassa PEDAJATKO2-KEVÄT2025

Jatkokurssin pedagogisen tehtäväni saa tekijänimelläni jakaa avoimesti aoe.fi-sivustolla ja artikkelin kirjoittajana olen huolehtinut ja vastaan artikkeliin liittyvien kuvien julkaisuluvasta.